

Błażej Muzolf

Racibórz, woj. katowickie. Zamek-Ostróg

Informator Archeologiczny : badania 22, 133

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

nowożytnym, ułożonym na starszej siedzibie, którą roboczo wiązać można z wzmiankowaną w 1450 r. "fortalicją".

Dokumentacja i materiały po opracowaniu w Katedrze Archeologii UŁ przekazane zostaną do WKZ w Łodzi.

Badania zostały zakończone.

Podrzecze, woj. leszczyńskie, st. 3 - patrz okres wpływów rzymskich.

Połowice, gm. Małdyty, woj. olsztyńskie, st. 1 - patrz okres wpływów rzymskich.

Puszczykowo, woj. poznańskie, st. 52 - patrz paleolit i mezolit.

**Racibórz,
woj. katowickie
Zamek-Ostróg**

PP Pracownik Konserwacji Zabytków
Pracownia Archeologiczno-Konserwatorska Oddział w Łodzi

Badania prowadził mgr Błażej Muzolf. Finansowało Wojewódzkie Biuro Projektów w Zabrze. Czwarty sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne i zamek średniowieczny.

Badania skupiły się w partii południowej i południowo-wschodniej założenia obronnego. Uzyskane wyniki dostarczyły dalszych istotnych elementów dla całościowej rekonstrukcji wyglądu zamku w średniowieczu.

W narożu południowo-wschodnim odsłonięto fundamenty lekko wysuniętej przed I linię murów obronnych ceglanej okrągłej wieży wzniesionej w wątku wendyjskim o średnicy podstawy ok. 16 m. Od wschodu była ona zaopatrzona w trzy przypory. Jej wstępna datacja odnosi się do XIV w. Wieża ta już w 1609 była w stanie ruiny.

Wykopy zlokalizowane od strony Odry (południowa partia założenia) uchwyciły fragmenty nieistniejącej dziś na powierzchni I linii murów obronnych wzniesionych także w wątku wendyjskim. Wskazuje to na istnienie dookólnych murów zamku, co w dotychczasowej literaturze nie było tak pewne. Na ciągu murów odkryto także starsze umocnienia wału grodu z XII-XIII w. w postaci palisady. Jak dotychczas uchwycono trzy fazy użytkowania wału. Nader ciekawe jest odkrycie śladów po umacnianiu nasypu glinianego wału kilku rzędami - po kilkanaście w szeregu - pali. Stosowanie tego zabiegu zlokalizowano jedynie w partii południowej narażonej na częste wylewy rz. Odry.

W partii południowo-zachodniej uchwycono ciąg zabudowy ceglanej skrzydła zachodniego, odsłonięte fragmentarycznie w sezonie 1985. Datowanie tej zabudowy odnosimy do wieku XV-XVI.

Realizacja wykopów w narożu południowo-wschodnim pozwoliła odsłonić także pozostałości po XIX-XX w. zabudowie, będącej najpewniej resztkami restauracji rozebranej pod koniec lat 30-tych XX w.

Kontynuowano także badania przed kaplicą zamkową. Wyniki badań pozwoliły odtworzyć cały plan kruchty dostawionej do kaplicy od zachodu. Była ona wykonana z kamienia (fundamenty) i cegły w wątku wendyjskim. Budowała ją posiadająca dwa niewielkie wejścia na linii N-S, bez wejścia w ścianie szczytowej. Od północy do kruchty dostawiono aneks wzniesiony w I poł. XVI w., a wykonany w całości (jego partie fundamentowe) z detalu kamiennego pochodzącego z kaplicy. Materiał ten uzyskano w wyniku częściowego zawalenia się kaplicy w 1519 r. Wydobyto m. in. fragmenty żeber, maswerków i laskowań okiennych, obramień wnęk sedlisk, słupki, wsporniki, abakusy głowic jak i fragmenty profilowanego cokołu przypór.

Wszystkie te detale pozwalają bez mała w całości zrekonstruować pierwotny wygląd kaplicy w XIII w. Po badaniach zniknęły ostatnie wątpliwości co do starszeństwa murów obronnych zamku znajdujących się na tyłach kaplicy, obecnie jest pewnikiem, że mury te są starsze niż kaplica.

Próbowano także wyjaśnić sprawę fragmentu muru w wątku wendyjskim tkwiącym pod linią murów obronnych na międzymurzu wschodnim (badania z sezonu 1987). Wykop założony na zewnątrz II linii murów nie natrafił na jego kontynuację bądź na ślady jego rozbiórki. W takiej sytuacji być może mamy do czynienia z fundamentem jakiejś arkady lub filara (wymiarowo fundamentu ok. 2 x 3 m) wystawionego przed pierwotną linię murów obronnych. Kwestia ta wymaga wyjaśnienia w toku dalszych badań.

Badania będą kontynuowane.

**Rezel,
woj. olsztyńskie,
st. 2**

Muzeum Warmii i Mazur

Badania prowadziła mgr Izabela Mirkowska. Nadzór merytoryczny spr.